

När man ser Sven Hedlund i Gällersta med den vidbrättade hatten på huvudet och med felan på plats under hakan, skulle mail kunna ta honom för en spelman i en bygdefilm från 1800-talet.

Han har samla

I Gällersta har fiolsamlaren och spelmannen Elektriker står han som i telefonkatalogen, och aldrig hemma. Då vakar han över det elektriska får han en ledig stund, då dras han gärna till har han varit samlare, och vid det här laget fiolsamlingar i privat ägo i Sverige. Allt från ädla noo-talsklenoder, formade av mästarhand. mans med fiolerna, som man helst bör se Sven våra läsare närmare bekanta sig med g

Han nar laf%dei finaste violinsamlingar

Sven Hedlund heter han, och han bor granne med Forngården i Gällersta. När han bestämt kniper ihop sin mun och under buskiga, rödgrå ögonbryn tittar sina besökare stint i ögonen, medan den svarta, vidbrättade hatten skuggar pannan och västen stramar en aning över magen, då påminner han mycket om en trygg odalman av den gamla stammen. Rakryggad, lite envis men med ett godmodigt leende på lur. Men han är inte bonde och har ingen lust att gräva i jorden. I det dagliga är han elektriker hos Leabolaget och kuskar omkring och läser av mätare hos folket i bygden. Och på lediga stunder, då pysslar han helst med fioler. Han spelar fiol och han samlar fioler. Stora och små, gamla och nya, men de flesta med ädel klang. Kännare nämner honom med respekt: det sägs att Hedlund i sin ågo har landets kanske största privata samling av fioler.

Musiken och instrumenten fångar honom helt. Medan hans hustru Elna styr och ställer i köket, väver, pysslar om trädgårdens blomster och ryar med katterna, hämtar han den ena fiolen efter den andra ur sina gömmor. Medan han berättar om dem och i ett tyskt uppslagsverk visar på vilka berömda fiolbyggare som format dessa instrument, mjuknar blicken.

Det ligger något av förälskelse i den, när han pekar och beskriver och låter handen glida över violinernas glänsande lena lack. På botten, lock, sarger och halsar visar han på speciella kännetecken, och genom f-hålen i locket låter han en kika ner på signaturer, ditpräntade för flera hundra år sedan.

— Jag har bara ett 20-tal bra fioler, sen är det "skrapor", säger Sven Hedlund blygsamt. Som sin största dyrgräp betecknar han en äkta Nicolas Lupot. Denne fiolbyggare, som föddes i Stuttgart 1758 och dog i Paris 1824, påstås ha varit den, som kom närmast Stradivarius med sitt lack. Som bekant anses lacket vara av mycket stor betydelse för klangen i instrumentet.

Hedlund som nu börjar närmast sig de 70, började samla fioler redan som 14-åring. Sedan dess har han lagt ned de pengar, han kunnat undvara. Då fioler. Sin stora samling har han kommit över dels genom byten, dels genom köp.

GRATTSLEKTIONER

Vid 13 års ålder hade han börjat spela fiol. Från sin hem-

trakt i Gästrikland hade han i 9-10-årsåldern flyttat ner till stockholmstrakten, och där kom han i kontakt med en medlem i hovkapellet. Denne började ge honom gratislektioner på söndagarna. Synbarligen med gott resultat — i varje fall var det en tid tal om att han skulle söka in på Akademien. Men hans styvmor sa nej, och därvid blev det.

Spelat har han i alla fall. Både folkmusik och klassiskt. En tid på världen spelade han med i Örebro orkesterförening — han var "blindpipa" och försökte anpassa sig efter de andra, så gott det gick, berättar han. Nu är det bara Örebro läns folkmusikförbund, som han tillhör. När förbundet har sina möten och stämmor, brukar han ses där i sin gällerstadräkt och sin vidbrättade hatt.

Med spelmanskamraterna i grannlandskapen har han också livliga förbindelser. Sörmlands rika skatt på folklåtar är han smått avundsjuk på — som gammal gällerstabo beklagar han, att Närke ligger så inklämt bland landskap med förnämlig folkmusik, att det inte har så mycket eget att bjuda på. Men han klämmer gärna i med Strömjans polska och Närkespolska från Lerbäck och kan också ibland spela Brännvinspolska från Amineberg, fastän den inte helt faller honom i smaken. Se, Hjort-Anders Trettondagsmarsch och Brudmarsch från Jämtland låter mycket bättre, tycker han. Men annars säger han sig inte ha någon direkt älsklingslåt. Och

Två spelmän möts, och vad skall de göra om inte spela. Här håller Sven Hedlund Gustaf Wetter från Katrineholm på och lockar fram de glada och eggande tonerna.

han tycker om all musik, inte bara låtar.

EN LUST ATT SE

Ordföranden i Sörmlands spelmansförbund, Gustaf Wetter från Katrineholm hälsade på honom i Gällersta härom dagen. Och det var en lust att se de båda spelmännen tillsammans,

när de "pratade folkmusik" och naturligtvis föll för frestelsen att spela den ena låten för två fioler efter den andra. Tillsammans valde de stora planer på framtida spelmansträffar midsommartid i Gällersta, dit spelmän från olika landskap kunde möta upp. Men de påminde också varandra om roliga händelser vid gångna tiders träffar i Julita, Flenmo och Gällersta.

Och så tittade de förstas gemensamt på Sven Hedlunds fioler. Bland de instrument som sörmlandsspelmännens ledare granskade med beundran i sin kännarblick, var:

en fiol med fint intarsiamotiv i botten, föreställande ett landskap med borg och bro. Byggt år 1817, troligen i Frankrike. Runt sargen en inskrift på latin, som i översättning lyder "I skogen var jag levande, som död sjunger jag".

En i stradivariusstil, byggd 1847 av Pierre Silvestre i Lyon, vilken arbetat hos Lupot

en av tidigt 1700-tal, signerad Nicolas Lambert, Paris, men tyvärr restituerad av mindreskickliga händer. Ett "vrak", säger Sven Hedlund själv. Men tonen är fortfarande fin

en Leonhard Maussiell, byggd i Nurnberg 1750. "Tät" i tonen och med en ovanligt välvd botten

ett italienskt instrument, byggd 1786 av Julius Caesar Gigli i Rom men senare försett med ny hals och nytt huvud. Det finns certifikat från 1922, utvisande fiolens fina ursprung

en Vincenzo Postiglione daterad i Neapel år 1870

en italiensk altfiol, som bär spår av misshandel. Vincenzo Quadagni, Genua, byggde den 1726

en Christoph Friedrich Hunger, gjord i Leipzig 1783.

På en violin kan man läsa texten "Domenicus Montagnana Sub Signum Cremonae Venetiis 1750". Denne Montagnana var medlärjunge till Stradivarius, och om instrumentet vore gjort av honom, vore det mycket förnämligt. Men Sven Hedlund har inte papper på detta, och därför litar han inte på det.

FROM-OLLES FELA

I hans samlingar hittar man några s. k. "oäktingar", d. v. s. kopior av berömda fiolbyggares instrument. Han har också flera svenskbbyggda fioler, t. ex. en av eskilstunasonen John Ericsson (död någon gång på 1930-talet) och en av Harald Witte i Skara, daterad 1936. Så har han samlat på fioler, som tillhört gamla bygdespelmän. I hans ågo finns t. ex. From-Olles fiol — "From-Olle" var en hälsingespelman, som levde och verkade på 1800-talet.

Eftersom Hedlund själv trakterar även andra stråkinstrument än fiolen, så har han också en cello, gjord i Magdeburg.

En kännare av fioler kan hos gällerstaspelemannen upptäcka många rariteter. Låt oss bara citera vad Gustaf Wetter sa: "Svens fioler är alla av högsta kvalitet, lättspelta och med stor, bärig ton. Och var och en talar de sitt språk".

TEXT: KERSTIN LARSSON

FOTO: BERNT LARSSON